

Waterspiegel

Opinieblad van de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin)



**Nadere kennismaking
voorzitter Vewin
Peter van der Velden**

Michel Dantin
Werkbezoek EP-lid
Michel Dantin aan Dunea

Waterpaspoort
Suzanne Kröger



 **Vewin**

21^{ste} jaargang, nummer 2
juni 2018

Colofon

Waterspiegel is een periodieke uitgave van Vewin, de Vereniging van waterbedrijven in Nederland. Waterspiegel brengt nieuws, achtergronden en opinies uit de wereld van (drink)water en aanverwante sectoren.

WWW.VEWIN.NL

UITGEVER

Philip Reedijk, Maas Communicatie
Maaskade 38, 3071 NB Rotterdam,
010 – 404 80 41,
www.maascommunicatie.nl

HOOFDREDACTEUR

Arjen Frentz, frentz@vewin.nl

REDACTIE

Arjen Frentz, Hans de Groene,
Amarins Komduur,
Patricia van der Linden,
Philip Reedijk
redactiewaterspiegel@vewin.nl

EINDREDACTIE

Philip Reedijk,
philip@maascommunicatie.nl

FOTOGRAFIE EN ILLUSTRATIES

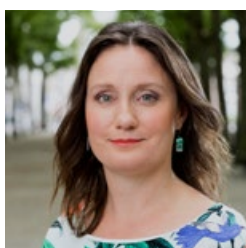
Van Beek Images, Dunea, Maas
Communicatie/Tom Pilzecker,
M. Kooi en S. Mintenig, Vewin,
Waternet, Rijksoverheid

ABONNEMENTEN

Waterspiegel wordt gratis
toegezonden aan mensen die
beroepsmatig betrokken zijn bij
de watersector. Adreswijzigingen
kunnen worden gericht aan
Vewin, Postbus 90611, 2509 LP
Den Haag. Verzoeken om een
abonnement zijn ter beoordeling
van de hoofdredactie:
redactiewaterspiegel@vewin.nl.

Artikelen uit deze uitgave mogen
worden overgenomen na toestem-
ming van de uitgever. De gebruikte
foto's zijn bedoeld als illustratie en
hoeven niet de beschreven situatie
letterlijk weer te geven. De redactie
heeft zijn uiterste best gedaan om
alle copyright-houders van gebruikt
beeldmateriaal op te sporen. Indien
u meent dat u rechthebbende bent,
kunt u zich bij ons melden.

Waterspiegel wordt verzonden
in een seal van biofolie. Deze
mat-transparante folie is binnen
90 dagen volledig composteerbaar
en mag dus in de GFT-bak.
Biofolie is gemaakt van de
reststoffen van maaisproducten en
aardappelzetmeel.



Inhoud

Jaarverslag 2017 Vewin	4
Column Marc Calon	5
Herziening Europese Drinkwaterrichtlijn	6
Zin en onzin over microplastics	10
Forse groei productiviteit en kwaliteit drinkwatersector	13
NOVI: Nationale Omgevingsvisie	14
Drinkwaterstatistieken 2017	17
Educatie over water én natuur	18
Meerlaagse veiligheid in de drinkwaterpraktijk	20
'Werken aan schone bronnen'	24
Gratis tappunten in Amsterdam	27
Het Waterpaspoort van Suzanne Kröger	28
Toezicht op de totstandkoming van drinkwatertarieven	30
Topprioriteit: bestuurlijke afspraken waterkwaliteit	32



Herziening Europese Drinkwaterrichtlijn

Na de presentatie door de Europese Commissie van het voorstel voor de herziening van de Drinkwaterrichtlijn, heeft het Europees Parlement de Fransman Michel Dantin aangewezen als rapporteur op dit dossier. Woensdag 23 mei bracht hij een werkbezoek aan de Nederlandse drinkwatersector. 'Met deze herziening zullen drinkwaterbedrijven een sleutelrol spelen bij het toepassen van de risicobenadering in alle fasen van de drinkwaterproductie en -voorziening.'



Zin en onzin over microplastics

Microplastics: kleine vaste kunststof deeltjes (kleiner dan 5 mm) die slecht oplosbaar in water zijn en niet afbreekbaar. Om meer inzicht te krijgen in de aanwezigheid van micro- en nanoplastics in afvalwater, oppervlaktewater en drinkwater voert KWR momenteel onderzoek uit. Onderzoeker Stefan Kools legt uit wat microplastics eigenlijk zijn en of ze ook in het Nederlandse water voorkomen.



'Werken aan schone bronnen'

Per 1 januari 2018 is Peter van der Velden Cees Veerman opgevolgd als voorzitter van Vewin. Na een periode van wederzijdse kennismaking is hij inmiddels samen met alle drinkwaterbedrijven begonnen aan een Strategische Agenda voor de komende jaren. Hij benadrukt dat dit niet alleen een theoretische exercitie is, maar dat de drinkwatersector ook echt de handen uit de mouwen wil steken.



Het Vewin jaarverslag 2017 is uit

Aandacht voor concrete verbetering van waterkwaliteit blijft nodig

Schoon en betrouwbaar drinkwater; gewoon maar niet vanzelfsprekend. Ook in 2017 hebben de tien Nederlandse drinkwaterbedrijven weer grote inspanningen verricht om de openbare drinkwatervoorziening 24/7 te garanderen. Vewin behartigde de belangen van de sector zodat de drinkwaterbedrijven hun taak zo goed mogelijk konden uitvoeren. Het Vewin jaarverslag blikt terug op behaalde resultaten en toont de gebruikelijke (financiële) informatie. Maar het kijkt ook vooruit, naar wat er nodig is om drinkwaterbronnen beter te beschermen en de waterkwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Nederland te verbeteren.

Intentieverklaring Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater

De intentieverklaring Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater (eind 2016) heeft de aandacht vergroot voor verbetering van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. In 2017 hebben alle betrokkenen, waaronder de drinkwatersector, hard gewerkt aan de uitvoering van de intenties en is veel geïnvesteerd in onderzoek, analyse en probleemverkenning.

Regeerakkoord

Ook het regeerakkoord van het nieuwe kabinet schenkt aandacht aan de bescherming van drinkwaterbronnen. Zo wordt een nieuw beleidsprogramma aangekondigd om de hoeveelheid microplastics, medicijnresten en (andere) hormoonverstorende stoffen in het drink- en oppervlaktewater op een kosteneffectieve manier terug te dringen.

Vergunningverlening lozingen

Afgelopen jaar trokken verschillende drinkwaterbedrijven aan de bel in verband met concentraties GenX in hun bronnen voor de productie van drinkwater. Deze casus laat zien dat de vergun-

ningverlening voor industriële lozingen en transparantie over geloosde stoffen echt beter moet.

Bestuursovereenkomst nitraatuitspoeling

Bij de voorbereiding van het 6e Actieprogramma Nitraatlijn werd opnieuw duidelijk dat nitraatbelasting nog steeds een stevig probleem is in een flink aantal grondwaterbeschermingsgebieden. Zonder nadere maatregelen dreigt dat ook zo te blijven. LTO, IPO, Vewin en de ministers van LNV en IenW hebben daarom in een bestuursovereenkomst afgesproken de nitraatuitspoeling in deze gebieden terug te dringen.

Kwaliteit drinkwaterbronnen

In uiterlijk 2027 moeten de doelen die de Kaderrichtlijn Water stelt ten aanzien van de kwaliteit van de drinkwaterbronnen worden bereikt. Vooralsnog is dat niet verzekerd. Vewin vindt daarom dat verbetering van de waterkwaliteit een extra impuls verdient en dat concrete afspraken moeten worden gemaakt tussen alle betrokken partijen.

Bestuurlijke afspraken waterkwaliteit

Een integrale, effectieve aanpak van verbetering van de waterkwaliteit vraagt om harde afspraken over inzet, financiering, monitoring en toezicht & handhaving tussen alle betrokken partijen. Daarbij kunnen Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven voortbouwen op de goede samenwerking vanuit het Bestuursakkoord Water uit 2011. De drinkwatersector werkt graag mee aan nieuwe bestuurlijke afspraken over waterkwaliteit.

Bijgevoegd bij deze Waterspiegel: een visuele samenvatting van het jaarverslag. Lees het hele jaarverslag via bit.ly/Vewinjaarverslag2017.

In elke Waterspiegel vragen wij een columnist zijn of haar visie te geven op een actueel thema. Deze keer is dat Marc Calon, voorzitter LTO Nederland.

GLB cruciaal voor boeren

Komende maanden nemen regeringen en parlementen in de Europese hoofdsteden belangrijke besluiten over het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Het gaat niet alleen om de budgetten, maar ook om de doelen waar de GLB-euro's naartoe gaan. De discussie is helaas belast door het standpunt van onze eerste minister. Rutte wil dat er geen stuiver extra naar Europa gaat en als het aan hem ligt nog minder dan de huidige 4,3 miljard euro. Dat vind ik een onverstandig standpunt en ik verwacht dat het ook onhoudbaar is. Europese samenwerking is voor ons cruciaal. Nederland is een handelsland en daarin past vrij verkeer van personen en goederen. Europa is meer dan een begroting.

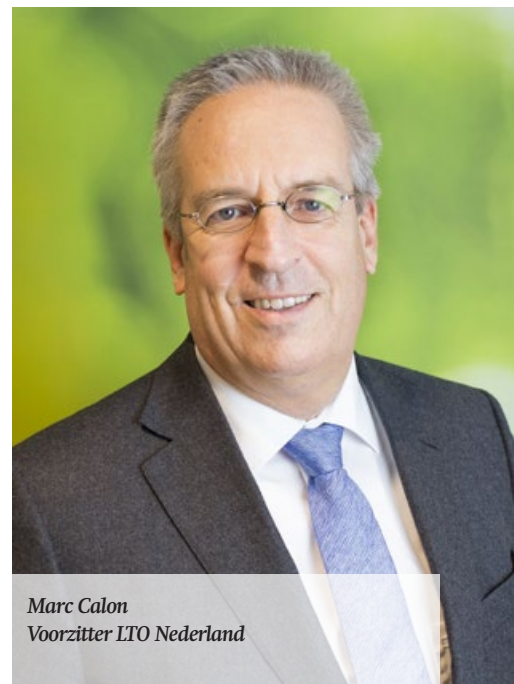
Het uittreden van het Verenigd Koninkrijk (Brexit) bewijst dat. Volgend jaar wordt dit al merkbaar voor bedrijven die hun producten op de VK-markt afzetten. Het is een politiek gegeven, of we daar nu voor of tegen zijn. De handel zal in ieder geval ingewikkelder worden, veel extra tijd vragen door controles aan de grens. We exporteren voor miljarden aan sierteelt, groente en zuivel. Ondertussen loopt het debat over GLB door en staat vanwege Brexit de budgetdiscussie hoog op de agenda.

Voor de boeren zijn deze maanden cruciaal. Blijven de directe betalingen (inkomenssteun, pijler 1)? Wat wordt de hoogte van de steun en vooral aan welke voorwaarden moet een boer voldoen? LTO Nederland is voorstander van een opbouw vanuit een basispremie per hectare met zogenoemde top-ups. Aan de basispremie worden maatschappelijke eisen gesteld. De top-ups betreft dan specifieke betalingen voor inspanningen voor natuur, milieu en klimaat, water, biodiversiteit en energie. En boeren zijn op hun best als zij zelf kunnen bepalen hoe de gestelde doelen ingepast worden in de bedrijfsvoering.

Anders dan in pijler 1 is de inzet van pijler 2 van het GLB gericht op realiseren van belangrijke maatschappelijke doelen waarvoor investeringen redelijkerwijs niet alleen ten laste van boeren mogen komen. Agrarisch natuur- en landschapsbeheer bijvoorbeeld is mét provinciale cofinanciering rond te zetten. Het huidige stelsel van uitgaven via collectieven moet daarom doorgaan. Het mag wel eenvoudiger in de uitvoering en naast weidevogels (biodiversiteit), mag ook landschap (is biodiversiteit én cultuurhistorie én beleving) meer prioriteit krijgen.

Het GLB is wat ons betreft ook bedoeld voor versterking van de concurrentiepositie van de agrarische bedrijven. Dat kan door ondersteuning van investeringen in innovaties, samenwerking en verduurzaming. Het klimaatverdrag van Parijs en een toenemende maatschappelijke druk vragen om een hoger ambitieniveau op het gebied van duurzaamheid in de landbouw. LTO Nederland wil hieraan meewerken mits boeren de vrijheid wordt geboden hier op een doelgerichte manier invulling aan te kunnen geven. Mogelijkheden zijn er binnen zowel pijler 1 (top-ups) als pijler 2 (betalingen voor diensten).

Dit is ook het moment om aandacht te vragen voor risicomanagement binnen het GLB. Boeren doen er goed aan meer te investeren in risicomanagement. Het GLB moet hen de mogelijkheden bieden. In aansluiting op voorgaande is LTO Nederland daarom voorstander van behoud van de brede weersverzekering (BWV). We hebben inmiddels ervaring met misoogsten als gevolg van hoosbuien en aanhoudende droogte.



Marc Calon
Voorzitter LTO Nederland



EP-rapporteur Drinkwater Michel Dantin:

‘Herzieningsvoorstel voor Drinkwaterrichtlijn goed tegen het licht houden’

Eind februari heeft de Nederlandse Eurocommissaris Frans Timmermans, samen met Eurocommissaris Vella van milieu, namens de Europese Commissie (EC) het voorstel voor de herziening van de Drinkwaterrichtlijn gepresenteerd. Het Europees Parlement heeft de Franse Europarlementariër Michel Dantin aangewezen als rapporteur op dit dossier. Woensdag 23 mei bracht hij een werkbezoek aan de Nederlandse drinkwatersector, bij de productielocatie Scheveningen van Dunea.

De Europese Drinkwaterrichtlijn is een belangrijke basis voor veilig drinkwater in de EU. Het doel is het beschermen van de menselijke gezondheid tegen verontreinigingen via drinkwater. Uit een evaluatie die de Europese Commissie vanaf 2015 heeft laten uitvoeren, blijkt dat de richtlijn in principe goed werkt, maar op vier punten aan verbetering toe is. Daarbij gaat het om de lijst van te controleren parameters, het invoeren van een risico-gebaseerde benadering van deze controle, regels voor de handel in materialen en producten die met drinkwater in contact komen, en de kwaliteit van de informatie die de consument krijgt. Dit leidde tot het herzieningsvoorstel van de Commissie dat in februari is gepresenteerd.

Rapporteur Michel Dantin onderzoekt nu voor het Europees Parlement of de voorstellen van de Europese Commissie effectief zijn om de gestelde doelen te halen. Hij formuleert namens het Europees Parlement een reactie op het voorstel van de Commissie. Na stemming in het Europees Parlement is Dantin hoofdonderhandelaar namens het parlement om tot een akkoord te komen over de tekst van de richtlijn. Vewin heeft Dantin uitgenodigd het voorstel van de Commissie te bespreken en te bekijken welke impact het voorstel heeft op de drinkwatersector in Nederland en in Europa.

Hoe kijkt u aan tegen de watersector in Europa? En de positie van Nederland ten opzichte van de andere lidstaten?

Dantin: 'Het is al jarenlang een belangrijke prioriteit van de Europese Unie om alle burgers van het continent te voorzien van goed drinkwater. De Drinkwaterrichtlijn was een van de eerste Europese wetgevingsteksten op het gebied van water. Deze tekst, die halverwege de jaren 70 is opgesteld, zorgt tegenwoordig in meer

dan 99% van de gevallen voor een hoogwaardige drinkwatervoorziening binnen de Europese Unie. Op internationaal niveau vervult Europa een leidersrol. Onze drinkwaterbedrijven behoren tot de beste ter wereld. Nederland is een voorbeeld van dit geweldige succes. De kwaliteit van het water dat aan consumenten wordt geleverd en de effectiviteit van de dienstverlening en infrastructuur geven blijk van veel ervaring in het beheer van waterreserves in dit land.'

Wat vindt u de grootste uitdagingen in het Europese waterbeleid?

Dantin: 'In de eerste plaats de klimaatverandering, die het zuiden van Europa zwaarder treft dan het noorden. De verstoringen die we nu en in de toekomst gaan ondervinden, zullen grote gevolgen hebben voor de beschikbaarheid en kwaliteit van water. We moeten op deze veranderingen anticiperen door een beter waterbeheer, en wel zo vroeg mogelijk in de productieketen. Ten tweede onze werkmethoden. De afgelopen decennia zijn veel inspanningen verricht om de druk van onze activiteiten op de waterreserves te verminderen, vooral in de landbouw en de industrie. Maar met het oog op de klimaatverandering en de demografische groei moeten we ons waterverbruik nog verder terugdringen en bronnen van verontreiniging beter bestrijden, met name opkomende verontreinigende stoffen.'

Waarom wilde u rapporteur worden van het drinkwaterdossier?

Dantin: 'De toegang tot hoogwaardig drinkwater blijft van groot belang voor de Europese burgers: het heeft invloed op hun dagelijks leven, gezondheid en activiteiten. Ik ben als burgemeester van een stad met meer dan 60.000 inwoners en gedurende meer dan 10 jaar als voorzitter van een stroomgebiedsdistrict volgens de Kaderrichtlijn Water in Frankrijk al jarenlang betrokken bij het



Cees van de Noort van Dunea (links) leidt Michel Dantin rond op de productielocatie Scheveningen.

waterbeleid op lokaal en regionaal niveau. Dit rapport is een goede kans om mijn praktijkervaring te benutten en een praktische blik te werpen op de herziening van de Drinkwaterrichtlijn.'

Wat zou volgens u centraal moeten staan in de nieuwe Drinkwaterrichtlijn?

Dantin: 'Het drinkwater in de Europese Unie voldoet weliswaar aan de kwaliteitseisen, maar de huidige tekst is al twintig jaar van kracht en heeft sindsdien geen grote veranderingen ondergaan. De herziening heeft dus als doel de kwaliteitsnormen voor drinkwater af te stemmen op de meest recente wetenschappelijke gegevens. Ook moet het wetgevingskader worden aangepast om beter in te spelen op nieuwe uitdagingen, zoals klimaatverandering en de transitie naar een circulaire economie.'

Wat vindt u van het voorstel van de Europese Commissie?

Dantin: 'De Europese Commissie stelt vier mogelijke verbeterpunten vast, namelijk de lijst parameters, het gebruik van een risicogestuurdde aanpak, de verbetering van de transparantie en toegang tot informatie over drinkwater voor consumenten en ten slotte de materialen die in contact komen met drinkwater. Dit zijn de belangrijkste onderwerpen die ruimte bieden om de kwaliteit van het drinkwater in de Europese Unie te verbeteren. Ik steun het voorstel van de Commissie dat beoogt de risicogestuurde aanpak algemener te maken, op basis van de aanbevelingen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Dit is een grote stap vooruit, waardoor het waterbeheer kan worden verbeterd om het risico op vervuiling in een zo vroeg mogelijk stadium te vermijden. Zo kan de behandeling van water dat bestemd is voor menselijke consumptie aan het eind van de keten worden beperkt of voorkomen. Ik vind echter dat het voorstel in sommige aspecten van de uitvoering niet praktisch genoeg is. Bovendien moet duidelijker worden gemaakt hoe de verantwoordelijkheid wordt verdeeld over de verschillende betrokkenen, met name de lokale en nationale overheden en de waterleveranciers.'

In hoeverre is de Drinkwaterrichtlijn een belangrijk dossier in het Europees Parlement?

Dantin: 'Via zijn vertegenwoordigers, die gekozen zijn via rechtstreekse algemene verkiezingen, ziet het Europees Parlement toe op de verwachtingen van Europese burgers en op de wensen die in de grondgebieden van de EU worden geuit. Veel initiatieven in heel Europa, zoals het EU-burgerinitiatief 'Right2Water', wijzen erop dat drinkwater een essentieel onderwerp blijft voor de Europeanen.'

Welke issues vindt u belangrijk bij de komende behandeling in het Europees Parlement? Welke discussies voorziet u met betrekking tot de onderhandelingen met de lidstaten?

Dantin: 'De toegang tot betaalbaar drinkwater van hoge kwaliteit en tot begrijpelijke, relevante informatie voor consumenten blijft een belangrijk aandachtspunt tijdens deze hervorming. Dit zal ongetwijfeld nog leiden tot vele debatten tussen de parlementariërs onderling én met de vertegenwoordigers van de lidstaten. Hoewel de kwaliteit van het drinkwater het belangrijkste onderwerp van de richtlijn blijft, denk ik dat deze nieuwe thema's beter in de tekst geïntegreerd moeten worden.'

Hoe ziet u de relatie tussen de Drinkwaterrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water, en Europese landbouwwetgeving zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid?

Dantin: 'De verbanden tussen de Drinkwaterrichtlijn en andere Europese regelgeving spelen een belangrijke rol in mijn ontwerp-rapport. De toepassing van de risicogestuurde aanpak impliceert dat de waterreserves hogerop in de keten beheerd moeten worden, namelijk in het milieu. Deze kwestie valt vooral onder de Kaderrichtlijn van 2000. In mijn ontwerp-rapport streef ik ernaar de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de verschillende betrokkenen te verduidelijken in het licht van de andere Europese teksten en het principe dat de vervuiler betaalt.'





Rapporteur Drinkwater Michel Dantin van het Europees Parlement bracht op 23 mei een werkbezoek aan de productielocatie Scheveningen van Dunea Duin & Water.

Hoe kijkt u terug op dit werkbezoek?

Dantin: 'Nederland heeft van oudsher een uitstekende reputatie als het gaat om de kwaliteit van drinkwater en de efficiëntie van de watervoorziening, zoals ik vandaag kon ervaren op de productielocatie van Dunea. Met deze herziening zullen drinkwaterbedrijven een sleutelrol spelen bij het toepassen van de risicobenadering in alle fasen van de drinkwaterproductie en -voorziening. Hierdoor kan het waterbeheer stroomopwaarts in de keten worden verbeterd en de waterzuivering aan het eind van de keten worden verminderd.'

Rapporteur Europees Parlement

Rapporteurs zijn leden van het Europees Parlement die verantwoordelijk zijn voor het inhoudelijk behandelen van wetgevende voorstellen en andere documenten van de Europese Commissie of specifieke onderwerpen. Een rapporteur licht het Europees Parlement in over zijn of haar bevindingen, door een verslag te presenteren tijdens de vergadering van de vakcommissie en het plenaire debat. Het Europees Parlement is door de verslaggeving beter in staat om een gericht debat te voeren over een onderwerp.

Een rapporteur maakt deel uit van een parlementaire commissie, die het te behandelen voorstel of document krijgt doorverwezen van de voorzitter van het Europees Parlement. De commissie kiest uit haar midden de rapporteur.

Minimumeisen drinkwatermaterialen

Hans de Groene, directeur Vewin: 'Het bezoek van de heer Dantin was heel nuttig. Het bood een uitstekende gelegenheid om de Europarlementariër te laten zien hoe de Nederlandse drinkwatersector in de praktijk omgaat met de Drinkwaterrichtlijn en welke impact het huidige voorstel van de Europese Commissie zou hebben.' Het voorstel bevat volgens Vewin goede elementen zoals bijvoorbeeld de aansluiting bij bestaande Europese regels voor de verbetering van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, de Kaderrichtlijn Water. Vewin heeft namens de Nederlandse drinkwatersector en de Europese koepelorganisatie EurEau echter ook gepleit voor een aantal wijzigingen. 'We missen in het huidige voorstel bijvoorbeeld een goede regeling voor materialen en chemicaliën die in contact komen met drinkwater. We zien graag EU-brede minimumeisen voor de kwaliteit waar materialen aan moeten voldoen, zoals leidingen, kranen etc. Dat is van belang voor de hygiëne en de volksgezondheid. We stellen het op prijs als dit onderwerp ook aan de orde komt in de reactie van het Europees Parlement op het voorstel van de Commissie', aldus De Groene.



Stefan Kools van KWR.

Onderzoek en monitoring

Zin en onzin over microplastics

Om meer inzicht te krijgen in de aanwezigheid van micro- en nanoplastics in afvalwater, oppervlaktewater en drinkwater voert KWR voor de Nederlandse drinkwaterbedrijven en Vewin momenteel onderzoek uit. Stefan Kools legt uit wat microplastics eigenlijk zijn en of ze ook in het Nederlandse water voorkomen.

Onderzoek naar plastics in het milieu is rond 2004 begonnen in de VS, met het systematisch meten van plastics in zeewater. Dr. Stefan Kools, onderzoeker bij KWR: 'Het ging daarbij toen om relatief grote stukken plastic: zwerfvuil, flessen: wat inmiddels de 'plastic soep' is gaan heten. Dat werd niet allemaal overboord gezet vanaf schepen; de laatste jaren werd duidelijk dat het vooral

via de rivieren in zee komt. Dat betekent dat microplastics ook te vinden zijn in zoet oppervlaktewater. En het gaat lang niet altijd om zichtbare stukken plastic. De wetenschap begon onderscheid te maken tussen meso, macro, micro en nano, en stelde definitie vast voor de microplastics. Zo zijn microplastics alle kleinere deeltjes van polymeren van antropogene oorsprong, klei-

ner dan 5 millimeter (mm). Deze definitie is nu ook gangbaar in beleidskringen. Voor de andere vormen zijn nog geen vastomlijnde definities.

De microplastics zijn bijvoorbeeld afkomstig uit cosmetica en verzorgings- of schoonmaakproducten, of ontstaan na fragmentatie uit grotere plastics. Onderzoek naar

Vezels in de lucht

Vezels kunnen gevonden worden in allerlei watermonsters. Deze zijn dan vooral afkomstig van kleding, via wasmachines. Bekend is dat bijvoorbeeld fleecetruien en nieuwe kleding een grote bron van vezels kunnen zijn. Dat is bekend uit buitenlands onderzoek; een representatief Nederlands onderzoek ontbreekt. Vezels komen overigens ook in de lucht voor.

microplastics bij onder andere KWR, WUR, Open Universiteit en de Vrije Universiteit Amsterdam laat zien dat deze voorkomen in rivieren zoals de Rijn en Maas, waarbij behandeld rioolwater een belangrijke bron vormt. Kools: 'Op een gegeven moment bleken er in allerlei verzorgingsproducten, zoals tandpasta's of scrubcreams, plastic bolletjes te zitten, zogeheten microbeads. Die kwamen na gebruik via het riool en de rwzi's in het oppervlaktewater. Dit noemen we nu primaire microplastics: opzettelijk zo vervaardigde microplastic die met een bepaald doel aan een product worden toegevoegd.'

Overall microplastic

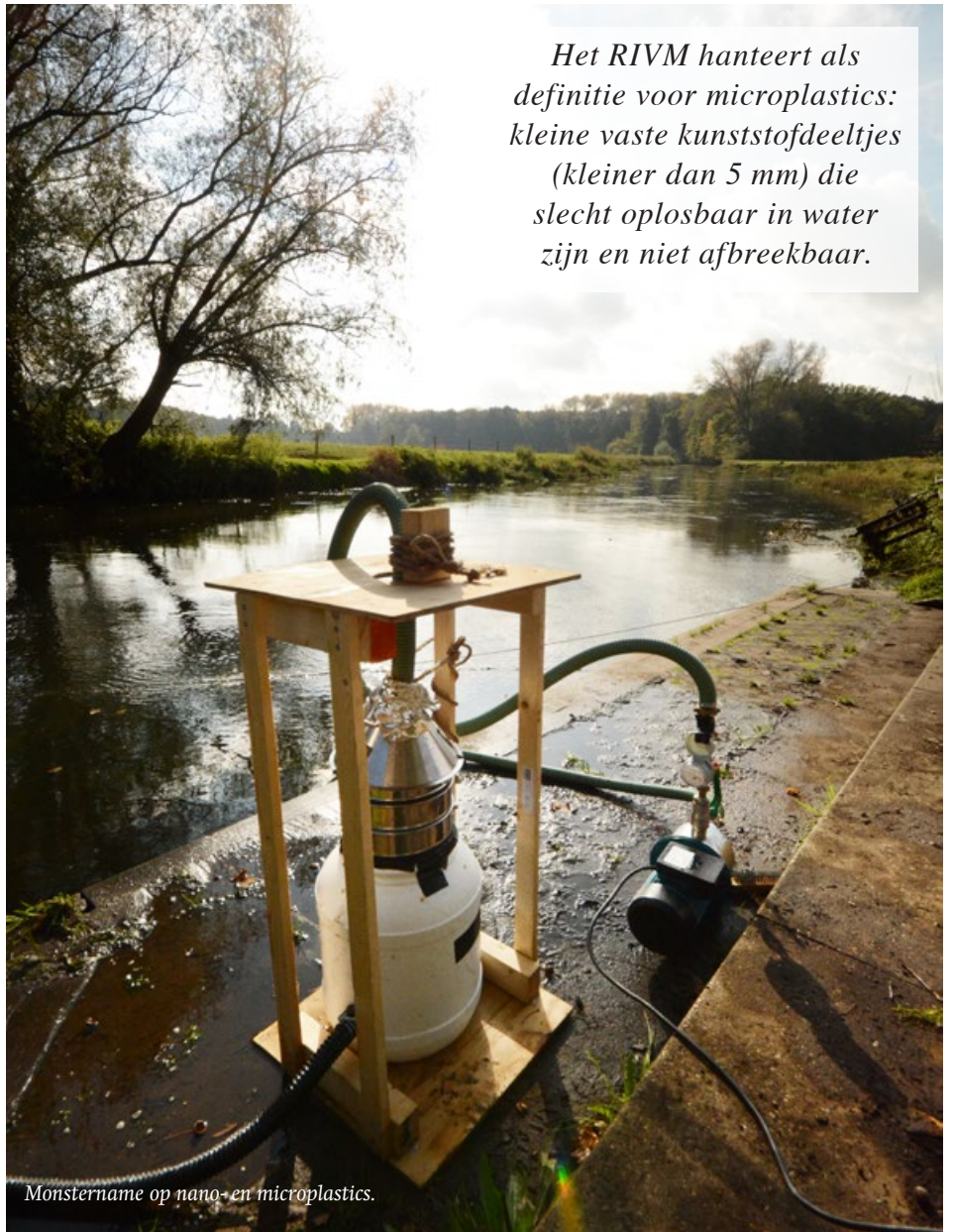
Onder secundaire plastics verstaat men alle stukjes plastic die onbedoeld zijn ontstaan, door verwerking of afbrokkeling van grotere stukken plastic. Kools: 'Er kwamen rond 2010 steeds meer studies die aantoonde dat er eigenlijk overal microplastics voorkomen: in het water, op de grond en in de lucht. Dat werpt meteen een moeilijk te beantwoorden vraag op bij onderzoek: waar komt het microplastic dat je aantreft vandaan? Een voorbeeld: als je in een waterzuivering microplastic vindt, is dat er dan via het water in gekomen, via de lucht of zelfs via de kleding van een medewerker of de onderzoeker? Dat is ook onze mogelijke kritiek op het veelbesproken maar niet in details gepubliceerde onderzoek van Orb naar microplastics in gebotteld water: het is niet zeker waar de gemeten plastics vandaan komen.'

Meetmethoden nodig

Het is dus essentieel om betrouwbare meetmethoden te ontwikkelen, aldus Kools. Alleen zo kunnen onderzoekers betrouwbaar meten en kunnen onderzoeksresultaten internationaal worden vergeleken.



Deeltjes van 100 tot 500 μm uit oppervlaktewater, gevangen op een filter na behandeling om organische deeltjes te verwijderen. De identiteit van de deeltjes wordt vervolgens vastgesteld met een fourier-transformatie infrarood spectroscopie (FTIR).



Het RIVM hanteert als definitie voor microplastics: kleine vaste kunststofdeeltjes (kleiner dan 5 mm) die slecht oplosbaar in water zijn en niet afbreekbaar.

Monstername op nano- en microplastics.

De meetmethoden voor microplastic zijn tot nu toe niet gestandaardiseerd, en voor nanoplastic eigenlijk zelfs niet-bestaand. Ook is aandacht nodig voor een wijze van bemonstering en monstervoorbewerking waardoor geen extra introductie van plastics plaatsvindt.

Praktijktest

KWR heeft in samenwerking met de Universiteit Utrecht en Wageningen Universiteit inmiddels een meetmethode voor nano- en microplastics ontwikkeld en voor publicatie aangeboden aan een wetenschappelijk tijdschrift. In het TRAMP-project van NWO Toegepaste en Technische Wetenschappen hebben onderzoekers de methode getest bij rioolwater-effluent (gezuiverd water uit de rioolwaterzuivering) en oppervlaktewater. Bij enkele drinkwaterbedrijven zijn pilot-onderzoeken naar verwijderingsmethoden gedaan.

Kools: 'Microdeeltjes zijn aangetoond in oppervlaktewater. Tot nu toe zijn metingen aan drinkwater in Nederland beperkt en niet op consistente wijze uitgevoerd. Slechts incidenteel vinden we zichtbare deeltjes in drinkwater; vaak is dat na werkzaamheden aan de waterleiding. Het is belangrijk dat het voorkomen van plastics in water goed wordt uitgezocht, via een breed en gestructureerd monitoring-programma. Dat hopen we op korte termijn te kunnen starten.'

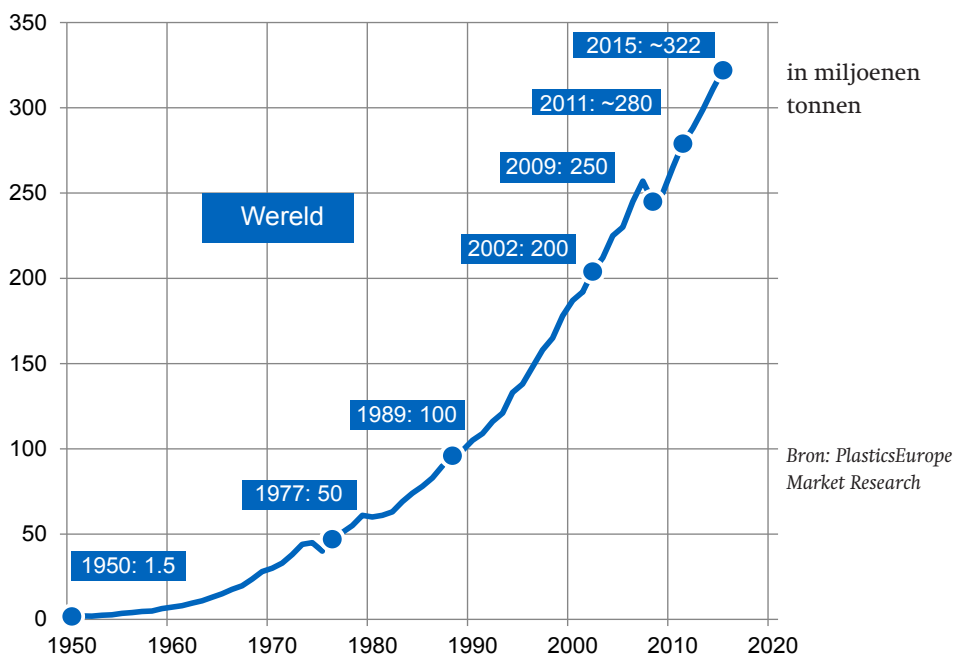
Bronnen van plastic

Momenteel werkt KWR aan meetmethoden die kleinere deeltjes (kleiner dan 100 micrometer) in water eenvoudiger kunnen aantonen én identificeren. Kools: 'Wat het lastig maakt, is dat plastic niet één bepaalde stof is, maar dat het om zeer veel, uiteenlopende

Nader onderzoek

In het KWR-onderzoeksproject TRAMP, gefinancierd door het NWO-domein Toegepaste en Technische Wetenschappen (voorheen STW), willen de onderzoekers niet alleen een meetmethode ontwikkelen, maar ook verder uitzoeken of en hoe de deeltjes zich in water verspreiden, in welke mate ze worden verwijderd bij waterzuivering en wat de effecten op de ecologie kunnen zijn.

Wereldwijde plasticproductie 1950-2015



de materialen gaat, polymeren genoemd. Denk aan polystyreen ('piepschuim'), polyethyleen (PET), polyvinylchloride (PVC), enzovoort. Je ziet dat de meest geproduceerde plastics in Europa, voornamelijk voor verpakkingen, het meest voorkomen in het milieu. Verder komen microplastics ook uit bandenslijpsel, verweerde verf en kleding.'

Urgentie

Kools: 'Ik denk dat dit een urgent vraagstuk is met veel maatschappelijke aandacht, waar we ook zeker internationaal op moeten acteren. De situatie is dat waar we nu microplastics zoeken, we ze ook aantreffen: zo zijn ze ook aangetoond in tafelzout en honing. Hoe kleiner de deeltjes, des te mogelijk relevanter voor de gezondheid, maar goed inzicht ontbreekt hier nog. Het is wel al bekend dat grotere plasticdeeltjes zich ophopen in de maag of andere organen. Kleinere plasticdeeltjes zouden zich zelfs door ons lichaam en onze organen kunnen verplaatsen. We kunnen niet afwachten tot alle effecten te overzien zijn, het is duidelijk dat dit geen gewenste situatie is. Dit is dus ook echt een zaak voor beleidsmakers en politici.'

Plannen EU

In Europa staat dit onderwerp inmiddels op de agenda, zoals onder andere blijkt uit de recente mededeling van de Europese Commissie over een Europese strategie

Hoe klein is klein?

Microplastics zijn kleine vaste kunststofdeeltjes, kleiner dan 5 mm. Het KWR-onderzoek richt zich op de deeltjes van 50 tot 1000 nanometer. Ter vergelijking: een menselijke haar is ongeveer 0,05 mm dik en die is nog net zichtbaar voor het oog. Op de website van het RIVM staat een definitie van microplastics: www.rivm.nl.

In onderzoek naar plastic worden daarom veelal deeltjes van circa 0,2 tot 5 mm onderzocht met de microscoop. Deeltjes kleiner dan 0,2 mm vragen om speciale meetmethoden, laat staan de nog kleinere deeltjes, de 'nanoplastics' (1 nanometer is 10^{-9} m ofwel 0,000001 mm).

voor kunststoffen in een circulaire economie. Hierin staan enkele aparte alinea's over het groeiende probleem van microplastics. De Commissie geeft aan te denken aan preventieve en reactieve maatregelen, zoals extra zuivering. Maar ook de uitbreiding van productverantwoordelijkheid van plasticproducenten om de kosten van herstelmaatregelen te dekken wordt genoemd als optie.

Lees de Europese strategie over plastic in een circulaire economie: bit.ly/ecplasticstrategie



PRODUCTIVITEITSGROEI
DRINKWATERSECTOR
HAND IN HAND MET
VERBETERING KWALITEIT

Forse groei productiviteit en kwaliteit drinkwatersector

In de afgelopen decennia is de productiviteit van de netwerksectoren drinkwater, energie en spoorwegen fors toegenomen. Tussen 1980 en 2015 bedroeg de gemiddelde productiviteitsgroei 1,5 à 2% per jaar. Vooral de drinkwatersector blijkt goed te presteren.

Dat zijn de belangrijkste conclusies van het onderzoek van IPSE Studies (Centrum voor arbeidsverhoudingen overheids personeel, TU Delft, Erasmus Universiteit Rotterdam) naar het effect van de belangrijkste beleidshervormingen op de productiviteit in de genoemde netwerksectoren in de periode 1980-2015.

Het onderzoek van IPSE toont aan dat de drinkwatersector een forse groei van de productiviteit kent. Vooral na het jaar 2000 is de jaarlijkse productiviteitsgroei van 3,5% van de drinkwatersector opvallend hoog te noemen.

Benchmark

IPSE concludeert dat waarschijnlijk vooral de invoering van de bedrijfsvergelijking – de drinkwaterbenchmark – een grote bijdrage aan de productiviteitsgroei heeft geleverd. De maatstafconcurrentie in deze eerst vrijwillige en later wettelijk verankerde bedrijfsvergelijking blijkt goed te werken. Waarschijnlijk in belangrijke mate ondersteund door de verplichting om kostendekkende tarieven te hanteren, aldus de onderzoekers.

Kwaliteitsverbetering

Er zijn aanwijzingen dat de gemeten productiviteitsgroei nog een onderschatting is van de werkelijke groei, omdat het rekenmodel nog onvoldoende rekening houdt met kwaliteitsaanpassingen.

Zo laat de ontwikkeling van de waterkwaliteitsindex vanaf 1997 zien dat de drinkwaterkwaliteit sindsdien vrijwel voortdurend verbetert. Tegelijkertijd neemt ook de klanttevredenheid toe. Ook vindt vooral in deze periode een vervanging van het leidingmateriaal van het waterleidingnetwerk plaats, die eveneens als kwaliteitsverbetering kan worden beschouwd. In de drinkwatersector gaat de groei van de productiviteit dus hand in hand met de verbetering van de waterkwaliteit en de waardering door de consument.



NOVI: Nationale Omgevingsvisie

In de Omgevingswet is bepaald dat het Rijk, provincies en gemeenten ieder afzonderlijk een omgevingsvisie maken: een strategische langetermijnvisie voor de gehele fysieke leefomgeving. Zo'n visie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. Een belangrijk onderwerp voor de drinkwatervoorziening dus. Vewin is daarom ook verheugd dat de minister de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) zal opnemen als nationaal belang.

Het Rijk is bezig met het opstellen van de Nationale Omgevingsvisie, beter bekend als NOVI. De NOVI formuleert de nationale belangen en de belangrijkste plannen en ambities voor de inrichting van Nederland op de lange termijn, de periode 2030-2050. Op dit moment zijn er verschillende visies voor onderdelen van de fysieke leefomgeving. De NOVI zal huidige nationale plannen, zoals het Nationaal Waterplan, vervangen.

Een omgevingsvisie vormt één geheel met andere instrumenten voor de leefomgeving, de algemene regels, de programma's, de omgevingsverordening, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning.

Doorwerking

De NOVI moet helderheid geven over de rol die de rijksoverheid voor zichzelf ziet in de fysieke leefomgeving. Het document is bin-

dend voor het Rijk, maar heeft ook doorwerking naar de visies van decentrale overheden. Na de zomer zal minister Ollongren (BZK) de hoofdlijnen van de visie schetsen, waarna de ontwerp-NOVI eind 2018 naar de Tweede Kamer wordt gestuurd. De NOVI zal in 2019 worden vastgesteld. Keuzes die in de NOVI worden gemaakt, zullen vervolgens in de uitvoering tot uiting komen, in investeringsbeslissingen, programma's en in regelgeving. Parallel aan het Rijk zijn veel gemeenten en provincies ook bezig met het opstellen van hun omgevingsvisies, de GOVI's en POVI's.

Startnota: prioriteiten

Het ministerie heeft begin 2017 een startnota 'De opgaven voor de Nationale Omgevingsvisie' naar de Tweede Kamer gestuurd. In een brief aan de Tweede Kamer van 13 april 2018 gaat de minister nader in op de vier prioriteiten uit de startnota: duurzaam economisch groeipotentieel voor Nederland; ruimte voor de klimaat- en energietransitie; sterke, leefbare en klimaatbestendige steden en regio's met voldoende ruimte om te wonen, werken en bewegen; toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Water en milieukwaliteit zijn benoemd als doorsnijdende thema's.

Keuzes

De minister geeft aan dat er tegenstrijdige belangen bestaan in de fysieke leefomgeving en dat ze in de NOVI nadrukkelijk keuzes wil maken. In de NOVI worden nationale belangen aangewezen. Aan de nationale belangen wordt aan de voorkant bescherming geboden. Dit is richtinggevend voor andere overheden, zonder in hun bevoegdheden te treden.

Duurzame veiligstelling

De openbare drinkwatervoorziening is een belangrijke factor als het gaat om ruimtelijke inrichting van ons land. Op veel gebieden raken de belangen van de drinkwatervoorziening aan die van andere gebruikers van de ruimte en water. Vewin vindt het belangrijk dat de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening in de NOVI opgenomen wordt als nationaal belang met zorgplicht voor overheden. Ontwikkelingen zoals klimaatverandering, de toenemende druk op de boven- en ondergrondse ruimte, en een toenemende vraag naar drinkwater hebben effect op de drinkwatervoorziening. Om de goede drinkwaterkwaliteit, nu en in de toekomst, te kunnen blijven garanderen, is bescherming van de infrastructuur en drinkwaterbronnen (grond- en oppervlaktewater) noodzakelijk.

Drinkwatervoorziening: nationaal belang

Op 18 april heeft de Tweede Kamer met minister Ollongren gesproken over de Nationale Omgevingsvisie. Jessica van Eijs (D66) heeft een pleidooi gehouden voor het opnemen van de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening als nationaal belang in de NOVI. Carla Dik-Faber (CU) sloot zich daarbij aan.

Minister Ollongren gaf aan dat ze de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening zal opnemen als nationaal belang in de NOVI. Het nationale belang is ook benoemd in de Beleidsnota Drinkwater en ontwerp Structuurvisie Ondergrond. De minister stelde dat het een rijkstaak is met een zorgplicht vanuit de Drinkwaterwet. Dit is ook als zodanig teruggekomen in de Omgevingswet. Vewin is blij met de inzet van de minister en is graag betrokken bij de uitwerking ervan.

Doorwerking decentrale omgevingsvisies

De drinkwatervoorziening is een publieke, wettelijke taak met een zorgplicht voor de overheid. Hierbij hoort ook uitwerking in de vorm van nationale bescherming voor de lange termijn. Overheden zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de bronnen voor de drinkwatervoorziening. Op grond van de Omgevingswet worden meer bevoegdheden gedecentraliseerd. Bescherming van de drinkwatervoorziening op nationaal niveau moet ook doorwerken in de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies. Het drinkwaterbelang dient vroegtijdig in planvorming of vergunningverlening te worden betrokken, op nationaal en decentraal niveau.



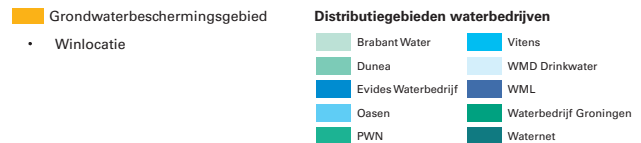
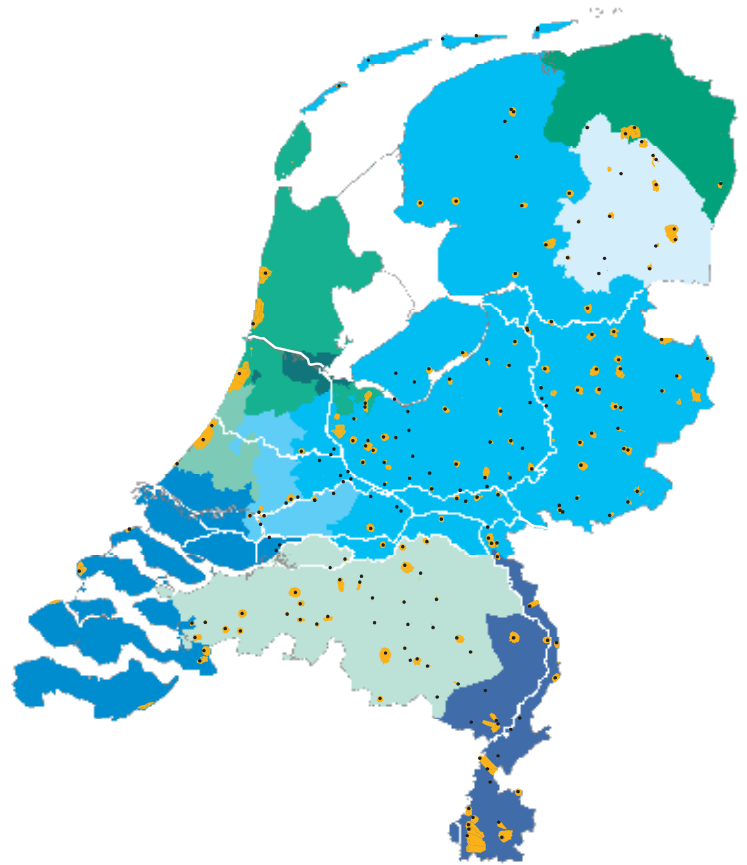
Minister Kaja Ollongren, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

MINISTER: 'IK NEEM DE DUURZAME VEILIGSTELLING VAN DE DRINKWATERVOORZIENING ALS NATIONAAL BELANG OP IN NOVI.'

Bronnen onder druk

De openbare drinkwatervoorziening is een publieke nutsfunctie, die nauw samenhangt met de volksgezondheid, en moet daarom goed ingebed zijn in onze maatschappij en ruimtelijke inrichting. De drinkwaterbedrijven garanderen uitstekende kwaliteit van het drinkwater, maar hier zijn steeds meer zuiveringsinspanningen voor nodig vanwege bedreigingen van de drinkwaterbronnen.

Grond- en oppervlaktewater als bron voor drinkwater staan onder druk, onder andere door mest en gewasbeschermingsmiddelen vanuit de landbouw, bodemverontreinigingen, (dier)geneesmiddelenresten en industriële stoffen. Om de goede drinkwaterkwaliteit ook in de toekomst te kunnen blijven garanderen, is bescherming van onze huidige en toekomstige bronnen essentieel. Concreet betekent dat zorg dragen voor een toereikend beschermingsbeleid door overheden, waarbij ook de kansen voor ruimtelijke ontwikkelingen naar voren komen, het organiseren van adequate handhaving en toezicht en het tijdig betrekken van het drinkwaterbedrijf bij (planologische) ontwikkelingen met mogelijke risico's voor drinkwaterbronnen. Ook voldoende ruimte onder- en bovengronds voor aanleg, beheer en vervanging van leidingen en het geven van meer (ruimtelijke) bescherming aan (essentiële) drinkwaterleidingen is van belang.



(KWR, 2017)

‘DRINKWATERBELANG VROEG- TIJDIG IN PLANVORMING OF VERGUNNINGVERLENING BETREKKEN’

Oppervlaktewater

Circa 40% van ons drinkwater wordt gemaakt uit oppervlaktewater. In de NOVI moet helder worden gemaakt welke oppervlaktewateren, nu en in de toekomst, ook een drinkwaterfunctie (kunnen) hebben, zodat hier rekening mee gehouden wordt bij het toestaan van andere activiteiten of lozings. Drinkwaterbedrijven met oppervlaktewater als bron hebben regelmatig te maken met innamestops. Om de goede drinkwaterkwaliteit in de toekomst te kunnen blijven garanderen, is bescherming van onze bronnen essentieel en moet in de NOVI de zorgvuldige afweging gemaakt worden welke activiteiten mogelijk zijn. In de praktijk betekent dat soms uitsluiting van activiteiten, maar de drinkwatervoorziening kan ook goed samengaan met andere functies. Denk bijvoorbeeld aan de waterwinning in de duingebieden waar drinkwaterbedrijven ook natuurbeheerder zijn.

Grondwater

Ook in de ondergrond doet het vraagstuk van verdeling van de schaarse ruimte zich voor, of het nu gaat om waterwinning en olie- en/of gaswinning, of om de ruimtevraag van energieopslag en geothermie. Grondwater als bron voor drinkwater wordt gewonnen in ongeveer 200 waterwingebieden. Het is goed om te onderzoeken hoe de verschillende functies gecombineerd kunnen worden in de drukke ruimte. In gebieden waar de functies niet samengaan, zijn ruimtelijke keuzes noodzakelijk. In de concept Structuurvisie Ondergrond (STRONG) zijn toekomstige mijnbouwactiviteiten uitgesloten in de waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en boringvrije zones rondom bestaande winputten. In de NOVI moet opgenomen worden hoe de huidige en toekomstige beschikbaarheid van schoon grondwater geborgd wordt in relatie tot de ontwikkelingen in de ondergrond.

Kustpact als voorbeeld

De minister noemt het Kustpact als voorbeeld voor de manier waarop in de NOVI nationale belangen geborgd kunnen worden en opgaven in gezamenlijkheid kunnen worden opgepakt. In het Kustpact is onder andere bepaald dat drinkwatervoorziening en natuur randvoorwaardelijk zijn voor nieuwe bebouwing.

Alles over de drinkwatersector:

Drinkwaterstatistieken 2017

In april publiceerde Vewin 'Drinkwaterstatistieken 2017'. Een actueel en uitgebreid statistisch overzicht van de Nederlandse drinkwatersector met een schat aan basisgegevens voor beleid. Plus allerlei interessante feiten.

Klanten waarderen het Nederlands drinkwater enorm, de klanttevredenheid over de dienstverlening is ook hoog en de Nederlandse drinkwaternota is relatief laag ten opzichte van ons omringende landen. Dat zijn enkele conclusies die je kunt trekken uit dit rapport.

De belangrijkste doelstelling van de drinkwaterbedrijven is het 24/7 leveren van schoon en veilig drinkwater. Daarbij streven zij naar een optimale dienstverlening aan de klant en een hoge mate van duurzaamheid. Aan deze onderwerpen is in Drinkwaterstatistieken 2017 een speciaal hoofdstuk gewijd. Zo blijkt dat de klant in Nederland bijna onafgebroken over drinkwater beschikt. Gedurende een jaar is de drinkwaterlevering gemiddeld 15 minuten en 34 seconden onderbroken, waarvan 6 minuut 33 als gevolg van storingen. Daarnaast blijkt uit de meting van de waterkwaliteitsindex dat het drinkwater een bijna optimale kwaliteit heeft. De klant waardeert de service met een rapportcijfer 7,9 en de kwaliteit van het drinkwater met een 8,5.

Beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwaterbronnen

Naast gegevens over de drinkwatersector bevat het rapport een statistische beschrijving van de waterketen en informatie over de drinkwaterbronnen, bodem, natuur en ondergrond. De beschikbaarheid en kwaliteit van de bronnen zijn van groot belang voor drinkwaterbedrijven.

Kaarten geven inzicht in de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen en opkomende stoffen in bronnen voor drinkwater. Ook zijn handzame nieuwe kaartjes opgenomen over de ligging van voor drinkwater gebruikte oppervlaktewater- en grondwatergebieden ten opzichte van gebieden in gebruik voor andere doelen zoals voor natuur en voor mijnbouwactiviteiten. De kaartjes geven inzicht in bedreigingen en in kansen voor de drinkwaterwinning, zoals bijvoorbeeld tussen drinkwaterwinning en natuur.

Nota relatief laag

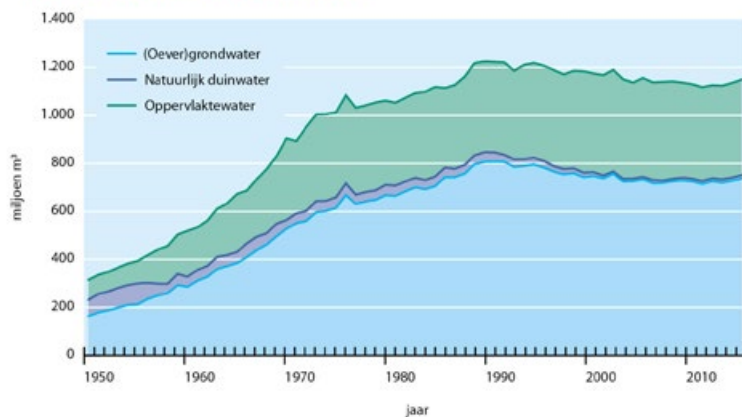
De Nederlandse drinkwatersector wordt ook in internationaal perspectief geplaatst. Uit de vergelijking tussen Europese landen

blijkt onder meer dat de drinkwaternota (2015) van een Nederlands gezin laag is ten opzichte van de ons omringende landen. De jaarnota, exclusief verbruiksbelastingen, varieert tussen de € 72 in Roemenië en € 264 in Denemarken. In Nederland bedroeg deze € 138.

Drinkwaterstatistieken 2017 is als interactieve pdf te downloaden via www.vewin.nl. De kerngegevens van de drinkwatersector zijn ook beknopt weergegeven in een handzame brochure.



Ontwikkeling drinkwaterproductie naar bron



Lees de publicatie via bit.ly/drinkwaterstatistiek2017



Basisscholen bezoeken duingebied Meijendel

Educatie over water én natuur

Spelenderwijs leren over duin en water in een van de mooiste natuurgebieden van Nederland. Dat biedt Dunea de basisscholen in haar leveringsgebied. Kinderen gaan op ontdekkingsstocht en leren van alles over de waterwinning én de natuur in duingebied Meijendel bij Wassenaar.

Op een frisse, zonnige ochtend in april vult het normaal zo stille duinbos van Meijndel zich met het geluid van enthousiaste kinderstemmen. Het is een drukte van jewelste bij De Tapuit, het bezoekerscentrum van Dunea. Zo'n 100 basisschoolleerlingen staan klaar voor een excursie. De klassen gaan gewapend met spoorzoekerskaarten op zoek naar sporen van duindieren. Zo ontdekken ze welke dieren leven in de duinen en ervaren ze zelf hoe rijk het duin is aan soorten flora en fauna.

De weg van het water

Dunea beheert de duingebieden Solleveld, Meijndel en Berkheide, die elk deel uitmaken van Nationaal Park Hollandse Duinen. Deze drie natuurgebieden hebben nagenoeg dezelfde functies: Dunea maakt er drinkwater, beheert de natuur en zorgt ervoor dat mensen er heerlijk kunnen recreëren. De passie waarmee Dunea werkt aan water, natuur, milieu en gezondheid wil het drinkwaterbedrijf graag doorgeven aan jongste generaties. Dat gebeurt met een breed programma voor basisscholen, waarin ook de excursie 'Van bron tot kraan' is opgenomen.

Bij deze excursie ontdekken leerlingen hoe het drinkwater op natuurlijke wijze wordt gezuiverd in de duinen. De kinderen brengen rivierwater naar een duinplas, leren wat er onder de grond gebeurt en doen met de hele klas een proefje waarbij zelf water wordt gezuiverd. Na afloop tappen ze hun eigen beker kraanwater om bewust te proeven hoe lekker dat eigenlijk is. Zo wordt de weg van het water – van bron via duinen tot de kranen bij mensen thuis – inzichtelijk én tastbaar gemaakt.

Klanten van morgen

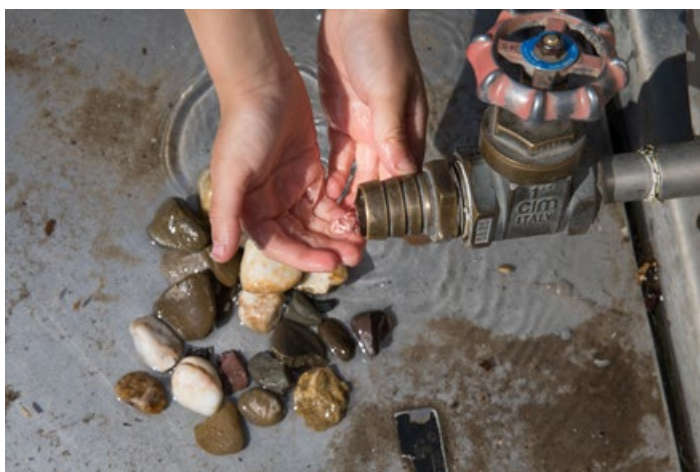
De kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwater uit de kraan is vandaag de dag eigenlijk heel vanzelfsprekend. Om dat ook in de toekomst zo te houden, zal het belang van schoon drinkwater en ook van rust en ruimte in een voller wordende Randstad steeds onder de aandacht moeten worden gebracht. Dunea zet zich daarvoor in. Niet alleen bij onze 'natuurlijke' samenwerkingspartners en onze klanten, maar dus ook bij de klanten van morgen: basisschoolleerlingen.

Vanuit een natuurbelevingsoogpunt is bekend dat kinderen vooral in de leeftijd tussen 10 en 12 jaar gevoelig zijn voor positieve natuurervaringen. Beduidend meer dan oudere kinderen of tieners. De kinderen leren makkelijk nieuwe dingen, nemen veel op van wat ze om zich heen zien én nemen die waardevolle ervaring ook weer mee naar huis. Indirect zijn ze zo ambassadeurs voor water, duinen en natuur.

HET IS EEN DRUKTE VAN
JEWELSTE BIJ DE TAPUIT



Onder begeleiding van Dunea-duinwachters gaan basisschoolleerlingen op één van de nieuwste excursies: 'Speuren naar Sporen'





Angela Puts (Dunea), Lydia Barm (Evides) en Eric Adamse (Vitens).

Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie

Meerlaagse veiligheid in de drinkwaterpraktijk

Het onderdeel Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (DBRA) van het Deltaprogramma 2015 geeft bijzondere aandacht aan nationale vitale en kwetsbare functies. Hierin staat dat het Rijk ervoor zorgt dat nationale vitale en kwetsbare functies, waaronder de drinkwatervoorziening, uiterlijk in 2050 beter bestand zijn tegen overstromingen. Maar de vitale sectoren zelf zitten ook niet stil. *Hoe bescherm je de drinkwatervoorziening tegen een overstroming?*

In 2020 moet beleid en regelgeving zijn vastgesteld om de doelen in 2050 te halen. Als één van de vitale sectoren is de drinkwatervoorziening, samen met het ministerie van IenW en andere stakeholders, druk bezig met de voorbereiding van dit beleid. In Nederland wordt gewerkt vanuit het concept van meerlaagse veiligheid en ook het Deltaprogramma heeft die invalshoek. De kern hiervan is dat gekeken wordt vanuit risico's: volledige zekerheid over waterveiligheid kan in Nederland niet worden gegeven.

Meerlaagse veiligheid

De benadering onderscheidt veiligheid in drie lagen:

- Laag 1: overstromingen zoveel mogelijk voorkomen met stevige dijken, zandsuppleties en ruimte voor de rivieren;
- Laag 2: de gevolgen van een overstroming beperken door een waterrobuuste inrichting;
- Laag 3: goede crisisbeheersing voor het geval er toch een overstroming optreedt.

Deelprogramma 'Vitaal en Kwetsbaar'

Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DRA) kent enkele deelprogramma's, waaronder 'Vitaal en Kwetsbaar', bedoeld om de dertien nationale vitale en kwetsbare sectoren beter bestand te maken tegen overstromingen. Het gaat daarbij om sectoren die bij een overstroming ernstige schade met zich mee kunnen brengen voor mens, milieu of economie, of die noodzakelijk zijn voor het herstel van een gebied na een overstroming. Uiteindelijk doel is om uiterlijk in 2050 een 'waterrobuuste' inrichting van Nederland te realiseren. Met 'waterrobuust' wordt dan bedoeld: zo goed mogelijk beschermd tegen overstromingen en bestand tegen de gevolgen daarvan. Dit is van belang gezien een groot deel van Nederland te maken kan hebben met overstroming vanuit de zee en de grote rivieren.

Minimale verstoring

Per vitale functie wordt het ambitieniveau vastgesteld. De algemene doelstelling voor de functie 'drinkwater' staat in de Beleidsnota Drinkwater uit 2014: 'De drinkwatersector én de overheid dragen er zorg voor dat de risico's op verstoring van de drinkwatervoorziening door overstromingen minimaal zijn, zodat de (nood)drinkwatervoorziening kan blijven functioneren conform de drinkwaterregelgeving'.

De ambitie is dus om de continuïteit van de (nood)drinkwatervoorziening zoveel als mogelijk te borgen. Belangrijke notie hierbij is dat dit afhankelijk is van een groot aantal factoren, zoals de karakteristieken van een overstroming, de impact, tijdlijnen, de resterende drinkwater vraag, hersteltijd, evacuatiestromen, ketenafhankelijkheid, enzovoort.

Projectgroep DRA-Vitaal en kwetsbaar

In de loop van dit jaar stelt de projectgroep DRA-Vitaal en kwetsbaar een redeneerlijn op om het ambitieniveau nader in te vullen. Een aantal drinkwaterbedrijven, Vewin, het RIVM en het ministerie van IenW nemen hieraan deel. De basis voor deze redeneerlijn vormen de resultaten van een workshop uit eind 2017. Alle betrokken partijen (overheden en drinkwatersector) hebben toen samen verkend wat de overheid en de drinkwaterbedrijven kunnen doen in de voorbereiding en de respons op een overstroming, én wat nodig is voor een snel herstel van de drinkwatervoorziening. De redeneerlijn dient als basis voor toekomstig beleid, zoals Beleidsnota Drinkwater 2020. De overheid en/of de drinkwaterbedrijven zorgen vervolgens voor de realisatie door het nemen van maatregelen.

Ook de projectgroep hanteert het concept van de drielaagse veiligheid. *Hoe werkt dat in de praktijk?*

Laag 1: De overheid moet investeren in waterveiligheid in relatie tot vitale infrastructuur om zo de kans op een overstroming te verkleinen.

Artikel 52 van het Drinkwaterbesluit schrijft voor dat bij uitval van een zelfstandig onderdeel van een watervoorzieningswerk het drinkwaterbedrijf ervoor zorgt dat binnen 24 uur een hoeveelheid drinkwater kan worden geleverd die ten minste 75% bedraagt van de maximale daghoeveelheid. Bij uitval van meerdere zelfstandige

onderdelen houdt het drinkwaterbedrijf de levering in het desbetreffende distributiegebied zo veel mogelijk in stand. Bij een overstroming van een pompstation zal veelal sprake zijn van uitval van meerdere onderdelen. In een dergelijke situatie doen drinkwaterbedrijven wat ze kunnen, maar kan de continuïteit van de drinkwatervoorziening niet op voorhand gegarandeerd worden.

Angela Puts (assetmanager bij Dunea en lid van de projectgroep DRA-Vitaal en kwetsbaar): 'Op het hoogste niveau moet de (rijks-)overheid zorgen voor veiligheid voor alle inwoners en bedrijven. In Nederland kijken we voor de gewenste veiligheid per dijkkring naar zaken zoals de economische activiteiten en het aantal inwoners in het betrokken gebied. Voor een dunbevolkte polder met weinig economische activiteit geldt een lagere veiligheidsniveau dan voor een dichtbevolkt gebied met veel economische activiteit. Klinkt logisch, maar voor een drinkwaterbedrijf kan dat al een probleem opleveren. Denk aan een pompstation dat toevallig in een minder beveiligde polder ligt, maar dat levert aan een dichtbevolkt gebied met een hogere beveiliging. Bij het bepalen van het veiligheidsniveau van de minder beveiligde polder is rekening gehouden met directe schade aan de objecten (assets) in die polder. Er is echter geen rekening gehouden met de indirecte schade als gevolg van bijvoorbeeld uitval van de drinkwaterlevering in het dichtbevolkte gebied, terwijl de indirecte schade wel eens veel groter kan zijn dan de directe schade. Dit is in de ogen van de drinkwaterbedrijven dan ook de volgende stap in het bepalen van het benodigde veiligheidsniveau.'

Ze vervolgt: 'Nederland is een hoogontwikkelde en complexe samenleving, waar alles met alles is verbonden. Een probleem in de ene sector geeft al snel gevolgen in een andere. Dus als de drinkwaterbedrijven heel veel geld uitgeven om bij een overstroming de drinkwatervoorziening 100% te garanderen, maar alle andere vitale diensten vallen uit, dan zijn we met z'n allen toch niet veel opgeschoten. Daarom pleiten wij voor een robuuste, integrale inzet op dit hoogste niveau, niet alleen voor onze eigen infrastructuur, maar ook voor die van de telecomsector, de energiesector en ga zo maar door.'

Cascade-effecten

Bij een grootschalige overstroming treden er cascade-effecten op, die het normaal functioneren van de maatschappij onder druk zetten en zelfs onmogelijk kunnen maken.

Puts: 'De bepaling in het Drinkwaterbesluit is gericht op uitval van één element en dat kunnen de drinkwaterbedrijven goed aan. Maar als er een halve provincie onder water staat, is er sprake van uitval van meerdere elementen. Dan kun je je afvragen of een afzonderlijk bedrijf zich daartegen kan en moet bewapenen. De kosten daarvoor zullen enorm zijn en zouden moeten worden doorberekend in het drinkwatertarief. Maar waarvoor? Bij een grootschalige en langdurige overstroming worden inwoners geëvacueerd en is er helemaal geen vraag naar drinkwater. Bovendien: stel je voor dat wij zouden kunnen blijven produceren, maar dat er geen diesel voor onze noodaggregaten kan worden geleverd. Als wij dan na een paar dagen door onze wettelijk voorgeschreven voorraden heen zijn, sta je toch met lege handen. Om nog maar te zwijgen over het functioneren van telecom, energie, het aanvoeren van personeel, enzovoort.'

Laag 2: De inzet voor de waterrobustheid van de drinkwatervoorziening in overstromingsgevoelig gebied is gericht op schadebeperking en snel herstel.

Voorkomen is beter dan genezen, dat is de gedachte achter de tweede veiligheidslaag. Door bij investeringsbeslissingen een risicoanalyse van de overstromingsgevoeligheid mee te nemen, kan de drinkwatervoorziening op voorhand weerbaarder en dus robuuster worden gemaakt. Eric Adamse is als Beleidsadviseur en Corporate Security Manager bij Vitens lid van de projectgroep DRA-Vitaal en kwetsbaar: 'Omdat je op de eerste laag nooit 100% veiligheid kunt garanderen, draait het ook om proactief en preventief optreden. Wij richten ons primair op het beperken van schade en waar mogelijk op het in bedrijf kunnen houden van de drinkwatervoorziening. Daarom hebben wij enige jaren geleden al een brede risicoanalyse gemaakt. Vitens voorziet 1/3 van Nederland van drinkwater; tegelijkertijd ligt 1/3 van onze infrastructuur in overstromingsgevoelig gebied. Ons diepste gelegen pompstation bleek 5 m onder NAP te liggen. Kortom, er is nog wel het een en ander te doen.'

Verplaatsen niet snel nodig

Bij de ontwikkeling van nieuwe productielocaties gaat, waar mogelijk, de voorkeur uit naar niet-overstromingsgevoelig gebied. Adamse: 'De levensduur van objecten zoals pompstations en leidingen is 50 tot 100 jaar. Bij Vitens gaat het om ongeveer 100 pompstations met waterwinningen eromheen, en 40 grotere gebiedsreservoirs, watertorens, et cetera. Een nieuw pompstation kost zomaar 25 miljoen euro of meer. We gaan dus niet al onze risicovolle infrastructuur slopen en herbouwen op een niet-overstromingsgevoelige plaats. Dat hoeft ook niet, want de kansen op een overstroming kunnen weliswaar variëren, maar liggen meestal tussen de 1x per 1.000 tot 4.000 jaar. Met een gedegen risicoanalyse in de hand kun je dan de beslissing nemen om tijdelijke maatregelen te nemen of te wachten tot het verstrijken van de economische levensduur van een object.'

Proactief: nieuwbouw op veilige plekken

In de ontwerpfase wordt nu al rekening gehouden met eventuele overstromingsrisico's. Nieuw gebouwde objecten in overstromingsgevoelig gebied worden waar mogelijk sterker en weerbaarder tegen overstromingen gebouwd. Kwetsbare installatieonderdelen, zoals elektrische installaties, noodstroomvoorzieningen en procesbesturing worden als het mogelijk is boven overstromingshoogte geplaatst. Doel hiervan is om na een overstroming de drinkwatervoorziening weer snel te kunnen opstarten.

Preventief: voorbereid op een overstroming

Adamse: 'Een goed voorbeeld is een pompstation dat Vitens onlangs heeft gebouwd in Vechterweerd, bij de Overijsselse Vecht. Daar hebben we het pompgebouw extra robuust gemaakt en de winputten verhoogd aangelegd, zodat ze veilig zijn voor overstroming. Ook zijn er draaiboeken om reinwater-reservoirs bij een evacuatie na een overstroming vol water te zetten zodat ze niet gaan opdrijven.'

Integrale blik

Bij het beschouwen van deze problematiek is een integrale aanpak essentieel. Adamse: 'Wij stellen momenteel met de Veiligheidsregio



Nooddrinkwatervoorziening: flexitank en kraanstel.

Gelderland-Midden een risicoanalyse op voor de Eemvallei. Die wordt bedreigd door hoog water vanuit drie richtingen: de Randmeren, de Eem zelf en de Neder-Rijn. Met name uit die laatste hoek is het risico het grootst. Dan kunnen wij zelf wel allerlei dure maatregelen gaan treffen voor onze infrastructuur, maar we weten inmiddels dat Rijkswaterstaat van plan is de dijken van de Neder-Rijn op termijn te verhogen. In een afweging van de maatschappelijke kosten kan het dan slimmer zijn om even pas op de plaats te maken en te wachten tot Rijkswaterstaat klaar is.'

Drinkwatervoorziening is kwetsbaar

Een productielocatie die weerbaar(der) is tegen overstromingen, biedt géén garanties voor de continuïteit van de drinkwatervoorziening. De meest kwetsbare assets – de leidingen – liggen immers onder de grond. Door zetting van de grond kunnen breuken ontstaan in transportleidingen en in het distributienet. Daarnaast kunnen bij oppervlaktewaterbedrijven de bronnen voor de bereiding van drinkwater verontreinigd raken, waardoor de continuïteit in gevaar komt. Ook zijn er drinkwaterbedrijven met voorzieningsgebieden die volledig in potentieel overstromingsgebied liggen. Deze bedrijven hebben de optie niet om hun zuiveringen en pompstations buiten het gebied aan te leggen en moeten op een andere wijze voorzorgsmaatregelen treffen. Kortom, de drinkwatervoorziening is kwetsbaar en de weerbaarheid blijft beperkt, ondanks alle inspanningen van de drinkwaterbedrijven om deze te verhogen. De focus van de maatregelen is vooral schadebeperking, gericht op snel herstel. Het borgen van continuïteit is praktisch onuitvoerbaar en maatschappelijk onbetaalbaar.



‘DRINKWATERVOORZIENING IS
KWETSBAAR; DE WEERBAARHEID
BLIJFT BEPERKT’

Laag 3: De drinkwatersector stelt haar nooddrinkwatermateriaal ter beschikking; de overheid draagt zorg voor transport en distributie.

Artikel 35 van de Drinkwaterwet bepaalt dat drinkwaterbedrijven – als de levering van drinkwater door een verstoring langer dan 24 uur onmogelijk is of onaanvaardbaar is vanuit het oogpunt van volksgezondheid – moeten zorg dragen voor de levering van nooddrinkwater. Dit betreft drie liter per persoon per dag op door de gemeente aangewezen distributiepunten, waar maximaal 2.500 mensen kunnen worden bediend. Deze reguliere inzet van nooddrinkwater wordt regelmatig geoefend. De drinkwaterbedrijven hebben onderling een poolingcontract afgesloten voor de uitruil van mensen en middelen. Op incidenten met een beperkte omvang is de drinkwatersector dus goed voorbereid.

Lydia Barm is adviseur Strategie bij Evides Waterbedrijf en als zodanig ook betrokken bij de projectgroep DRA-Vitaal en kwetsbaar: ‘Bij een grote overstroming is er sprake van een ontwrichtende situatie waarbij niet alleen de drinkwatervoorziening geraakt wordt, maar ook een groot deel van de infrastructuur en andere (vitale) sectoren. Wegen zullen onder water staan, waardoor transport van materiaal en nooddrinkwater problematisch, zo niet onmogelijk, wordt. De door de gemeenten aangewezen nooddrinkwaterdistributiepunten zijn zeer waarschijnlijk onbereikbaar voor zowel waterbedrijf als consument. Een overstroming is volgens ons dan ook niet het type noodsituatie waarvoor artikel 35 van de DWW is bedoeld.’

Inzet Vewin

- Laag 1: De overheid moet investeren in waterveiligheid in relatie tot vitale infrastructuur om zo de kans op een overstroming te verkleinen.
- Laag 2: De inzet voor de waterrobuustheid van de drinkwatervoorziening in overstromingsgevoelig gebied is gericht op snel herstel.
- Laag 3: De drinkwatersector stelt haar nooddrinkwatermateriaal ter beschikking; de overheid draagt zorg voor transport en distributie.

‘De levering van nooddrinkwater bij een grote overstroming is een exceptionele crisissituatie. In zo’n situatie zijn de veiligheidsregio’s in de lead als het gaat om crisisrespons en zijn de drinkwaterbedrijven volgend. Het nooddrinkwatermateriaal dat we hebben, stellen we beschikbaar voor door de overheid aan te wijzen ‘safe havens’. De overheid organiseert het transport van het materiaal en van het nooddrinkwater zelf, aangezien wij niet beschikken over transportmiddelen om in ondergelopen land te kunnen werken. Daarnaast kunnen we aan de randen van het overstroomd gebied (op ‘droog’ gebied) nooddrinkwatervoorzieningen opzetten. Zodra duidelijk is dat delen van Nederland mogelijk worden getroffen door een grote overstroming, moet er bij de risicocommunicatie aandacht zijn voor het advies drinkwater beschikbaar te hebben op de locatie waar men naartoe vlucht. Bijvoorbeeld door een bad te laten vollopen en pannen te vullen met drinkwater. Volgt er geen overstroming, dan heeft die aanpak weinig geld gekost. Is er wel sprake van een overstroming, dan beschikken de mensen over water tot er hulp komt.’

Lydia besluit: ‘De drinkwatersector is voorbereid op grote verstoringen in de zuivering en levering van drinkwater. De drinkwaterbedrijven – en dus ook Evides Waterbedrijf – hebben de reguliere nooddrinkwatervoorziening netjes op orde en kunnen ruimschoots voldoen aan hun wettelijke taken. Tot op heden is de inzet hiervan nog niet nodig geweest.’



Peter van der Velden.

Nieuwe voorzitter Vewin

‘Werken aan schone bronnen’

Per 1 januari 2018 is Peter van der Velden Cees Veerman opgevolgd als voorzitter van Vewin. Na een periode van wederzijdse kennismaking is hij inmiddels samen met alle drinkwaterbedrijven begonnen aan een Strategische Agenda voor de komende jaren. Hij benadrukt dat dit niet alleen een theoretische exercitie is, maar dat de drinkwatersector ook echt de handen uit de mouwen wil steken.

Van der Velden heeft ruime ervaring in het openbaar bestuur. Hij is zijn politieke loopbaan begonnen als medewerker in de Tweede Kamer en bij het Beneluxparlement in Brussel. Daarna werd hij gemeenteraadslid en wethouder van zijn geboorteplaats Bergen op Zoom. Hij vervulde een reeks van burgemeestersposten in achtereenvolgens Nieuw-Ginneken, Rosmalen, Emmen, Bergen op Zoom en Breda. In 2017 was hij ruim een half jaar waarnemend burgemeester van Dordrecht. Daarnaast bekleedt hij diverse bestuurlijke en toezichthoudende functies in het (semi-)publieke domein.

Kunt u iets vertellen over uw persoonlijke motivatie om te kiezen voor de drinkwatersector? Van der Velden: ‘Ik ben al geruime tijd werkzaam in het openbaar bestuur. Toen ik op 27-jarige leeftijd wethouder van Bergen op Zoom werd, hadden we nog een gemeentelijk drinkwaterbedrijf, én een energiebedrijf trouwens. Toch waren we daar niet veel mee bezig. Drinkwater wordt in Nederland als iets heel normaal gezien, iets waar je niet te veel over hoeft na te denken, ook al gaat het om een eerste levensbehoefte. In de loop van mijn carrière heb ik geleerd dat schoon en betrouwbaar drinkwater toch

niet zo vanzelfsprekend is, en dat je zorgvuldig met de openbare drinkwatervoorziening moet omgaan.’

‘Toen ik waarnemend burgemeester in Dordrecht was – en we te maken kregen met de lozing van GenX door Chemours – werden we als overheid aangesproken door burgers die zich terecht zorgen maakten over hun gezondheid. Toen zag ik ook van dichtbij hoe enorm professioneel en toegewijd de drinkwaterbedrijven zijn, als het gaat om de volksgezondheid en de kwaliteit van het drinkwater. Dat zette mij wel aan het denken, net zoals overigens een recent bezoek aan Kaapstad in Zuid-Afrika, waar het drinkwater bijna op is en de waterbekkens zijn veranderd in droge vlakten. Voldoende schoon en veilig drinkwater is dus helemaal niet vanzelfsprekend. Daar is een grote inspanning voor nodig en daar mag wel wat meer aandacht voor komen! Er is een aantal vraagstukken dat momenteel speelt in de drinkwatersector waar we proactief mee moeten omgaan en waaraan ik in bestuurlijke zin graag een bijdrage lever.’

Toekomstplannen

U geeft het al aan; er spelen de nodige zaken die de belangen van de drinkwatervoorziening kunnen raken. *Hoe gaat u te werk?*

Van der Velden: ‘Samen met onze leden stellen we momenteel een Strategische Agenda op, om de toekomstige uitdagingen voor de drinkwatersector in kaart te brengen en onze visie daarop te formuleren. Daarbij is het belangrijk dat we daar als sector niet alleen standpunten over formuleren, maar ook daadwerkelijk actie ondernemen waar dat nodig is.’

‘We kijken naar onder andere brede ontwikkelingen in de maatschappij die de sector raken, zoals klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie en de maatschappelijke behoefte aan transparantie. Maar ook naar ontwikkelingen die rechtstreeks de productie en levering van drinkwater raken, zoals bedreigingen van de bronnen en de kwaliteit, ontwikkelingen in infrastructuur en ondergrond, beveiliging & cybersecurity. Daarnaast onderzoeken we ontwikkelingen in regelgeving en vormen van samenwerking.’

Waterkwaliteit

Algemeen gesproken is Vewin voor wat betreft het verbeteren van de waterkwaliteit blij met de bestuurlijke afspraken die minister Van Nieuwenhuizen heeft aangekondigd. Van der Velden: ‘Waterkwaliteit is topprioriteit voor de drinkwatersector. De kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater is nog niet op orde, daar is nog een wereld te winnen. Doel van de bestuurlijke afspraken moet wat Vewin betreft zijn het voldoen aan de bepalingen uit de Kaderrichtlijn Water, plus de aanpak van nieuwe uitdagingen zoals medicijnresten en overige opkomende stoffen. Ook het samenwerken in de keten met bijvoorbeeld provincies en waterschappen zoals dat binnen het huidige Bestuursakkoord Water plaatsvindt, is een goede formule en mag wat mij betreft nog wel worden uitgebreid en geïntensiveerd.’

Drie concrete dossiers

Van der Velden zoomt in op drie van de vele dossiers die momenteel van groot belang zijn voor de sector: ‘De Europese Commissie is al enige tijd bezig met de herziening van de Drinkwaterrichtlijn,



belangrijke wetgeving als het gaat om volksgezondheid en de kwaliteitseisen die aan het drinkwater worden gesteld. Vewin ziet weliswaar goede elementen in het begin 2018 gepresenteerde voorstel van de Commissie, maar we hebben nog wel enkele aandachtspunten. Dit zal zeker onze aandacht vragen in de komende maanden.'

'Een ander actueel dossier is de Structuurvisie Ondergrond (STRONG), die naar verwachting binnenkort naar de Tweede Kamer zal gaan. Het is goed dat de uitsluiting van mijnbouw in grondwaterbeschermingsgebieden nu wordt vastgelegd. Om de toekomstige drinkwatervoorziening goed te kunnen beschermen, moeten ook Aanvullende Strategische Voorraden veiliggesteld worden. Vewin pleit ervoor dat voor mijnbouwwetvergunningen het provinciale beleid gevolgd wordt.'

'Tot slot wil ik aandacht vragen voor de zogeheten opkomende stoffen en medicijnresten in het oppervlakte- en grondwater. Drinkwaterbedrijven hebben in de afgelopen jaren meerdere malen te maken gehad met incidenten waarbij onbekende of ongenormeerde stoffen in de drinkwaterbronnen zijn aangetroffen, zoals pyrazool, PFOA en het al eerder genoemde GenX. Ik denk dat een belangrijke les die wij van deze incidenten hebben geleerd, is dat we nauw moeten samenwerken met alle stakeholders in de waterketen.'

'Wat ons betreft moeten concrete afspraken worden gemaakt, bijvoorbeeld rondom verbetering van vergunningverlening voor het lozen van industriële stoffen. De rolverdeling tussen de betrokken instanties moet voor iedereen helder zijn, en er moet voldoende capaciteit en kennis beschikbaar zijn bij het bevoegd gezag. Dat is nu niet altijd op orde. Ook is een heldere handreiking voor het

bevoegd gezag nodig over hoe om te gaan met de veiligstelling van de drinkwatervoorziening bij vergunningverlening. Het zou goed zijn als drinkwaterbedrijven een adviesrol krijgen bij vergunningen die effect zouden kunnen hebben op de waterkwaliteit van onze innamepunten.'

Schone bronnen

Hij vervolgt: 'In drinkwaterbronnen worden medicijnresten aangetroffen en ook in het drinkwater zelf komen sporen ervan voor. Dit zijn nog zulke kleine hoeveelheden dat ze niet schadelijk zijn, maar in principe horen ze er niet in. Oppervlaktewater en grondwater als bron voor drinkwater moeten schoon zijn. Met de ontwikkelingen als vergrijzing en klimaatverandering in het vooruitzicht vinden we het van groot belang om gezamenlijk met de hele keten van farmaceutische industrie tot zorgsector en waterschappen maatregelen te nemen die voorkomen dat medicijnresten in drinkwaterbronnen terecht komen. Concreet gaat het om maatregelen in de zorg, bijvoorbeeld bij ziekenhuizen, en zuivering van afvalwater met bijbehorende financiering en monitoring. Hierover moeten ook bestuurlijk afspraken worden gemaakt.'

Genoeg goed drinkwater voor iedereen

'Samenvattend: wij vinden het in Nederland heel normaal dat iedereen beschikt over goed en voldoende water. Dat is een gelukkige omstandigheid, want op veel plaatsen in de wereld is het helaas anders. Dat er hier altijd veilig drinkwater is, is te danken aan grote investeringen en de inzet van vele professionals van de waterbedrijven. Vewin brengt als lobbyorganisatie deze bedrijven bij elkaar. Het is een eer om als voorzitter een bijdrage te mogen leveren aan deze belangrijke organisatie. Samen willen wij ervoor zorgen dat er ook in de toekomst genoeg goed drinkwater is voor iedereen.'



‘WATERBEWUSTZIJN BIJ
DE BURGER MAG BEST
WAT HOGER’



CARRÉ
WATERTAPPUNT



Amsterdamse organisaties laten bezoekers gratis water tappen

Koninklijk Theater Carré, het Scheepvaartmuseum, Nemo, Universiteit van Amsterdam, Ons' Lieve Heer op Solder en de gemeente Amsterdam bieden hun bezoekers voortaan gratis kraanwater aan onder het motto 'I am a'dam good water'. Waternet zorgt voor tappunten en Amsterdam Clean Water zorgt ervoor dat de tappunten binnen in openbare ruimten komen.

Op de foto: Pieter van Opheusden van Koninklijk Theater Carré tapt met een duurzaam flesje gratis kraanwater bij het nieuwe tappunt.

waternet

Het Waterpaspoort van...



Naam: Suzanne Kröger

Leeftijd: 41

Functie: Tweede Kamerlid GroenLinks

Aantal glazen kraanwater per dag:

'Ik drink 5 glazen water per dag.'

Op het gebied van water ben ik trots op:

'...het feit dat het water er in Nederland voor zorgde dat we op democratische wijze politiek gingen bedrijven. Al in de middeleeuwen sloegen boeren en handelaren de handen ineen om samen het water in toom te houden. Iedereen had er belang bij en alleen stond je met lege handen. Men moest dus wel samenwerken en zo zijn de waterschappen eigenlijk de eerste politieke instituten van onze democratie.'

Ik heb iets met water omdat:

'...ik in India heb gewoond en daar in hele droge gebieden heb gezien hoe belangrijk drinkwater en water voor landbouw is. In Nederland heb je dat niet zo door. We hebben water genoeg en bovendien is het water, door het werk van vele professionals, gezond en schoon.'

Mijn speerpunt voor het waterbeleid is:

'Er komen steeds meer gevaarlijke persistente stoffen in ons water terecht. Dat zijn stoffen die niet afgebroken worden en waarvan we eigenlijk niet weten wat de effecten zijn op de natuur en onze gezondheid. Ik wil echt dat dit soort stoffen uitgebannen worden.'

Als ik aan water denk, dan:

'Denk ik aan schaatsen op het ijs op de sloot achter mijn huis. Dat is toch het mooiste dat er is.'



Toezicht op de totstandkoming van drinkwatertarieven

De drinkwaterbedrijven rapporteren jaarlijks aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) over de drinkwatertarieven die zij in het komende jaar willen hanteren. De ILT houdt er namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat toezicht op dat de totstandkoming van de drinkwatertarieven in overeenstemming is met de Drinkwaterwet. De ILT wordt daarbij geadviseerd door de Autoriteit Consument & Markt (ACM).

In de praktijk betekent dit model van toezicht dat de ACM de tarievenrapportages van de drinkwaterbedrijven beoordeelt en hierover een bevindingenrapportage schrijft. De ILT bundelt deze bevindingenrapportages en rapporteert haar oordeel per drinkwaterbedrijf aan de minister. De minister informeert vervolgens de Tweede Kamer over de bevindingen en de conclusies die zij daaraan verbindt.

Toetsing aan Drinkwaterwet

De drinkwatertarieven van de drinkwaterbedrijven worden getoetst aan de eisen die zijn gesteld in de Drinkwaterwet, en de bijbehorende uitvoeringsregelingen: het Drinkwaterbesluit en de Drinkwaterregeling. Het gaat dan met name om kostendekkendheid, transparantie en het feit dat drinkwatertarieven niet-discriminerend mogen zijn.

Nieuw toezichtmodel 2012

Bij de inwerkingtreding van de Drinkwaterwet in 2011 was niet uitgewerkt hoe de drinkwaterbedrijven over deze verplichte onderwerpen rondom drinkwatertarieven moesten rapporteren. De taak van de toezichthouder is het om vast te stellen of de onder toezicht gestelde voldoet aan de eisen van de wet, en het is niet een taak voor de toezichthouder om uit te leggen hoe aan de wet moet worden

voldaan. De drinkwaterbedrijven hadden de interne administratieve en rapportageprocedures voor directie, Raad van Commissarissen en aandeelhouders goed op orde. Maar er was geen ervaring met de eisen en informatiebehoeften van een externe onafhankelijke toezichthouder. Ook voor de ILT, die al geruime tijd het toezicht op de kwaliteit van de drinkwatervoorziening onder haar hoede heeft, was het toezicht op de totstandkoming van de drinkwatertarieven, een nieuwe taak. Daarom werd de ACM ingeschakeld als adviseur.

Continu verbeteren

In de afgelopen jaren zijn de rapportages over de totstandkoming van de drinkwatertarieven via een iteratief proces steeds verder verbeterd en aangepast aan de in de loop der jaren ontwikkelde en geconcretiseerde eisen en informatiebehoeften van de ILT en de ACM. Deze zijn ook vastgelegd in het door de ILT en de ACM in 2017 opgestelde toetsingskader. De recente rapportages van de drinkwaterbedrijven bestaan uit gedetailleerde informatie over de wijze waarop de drinkwatertarieven tot stand komen vanuit kostenramingen in de bedrijfsbegroting.

Hierin zijn de gerealiseerde kostenefficiëntie van het vorige jaar en de ambities uit het Verbeterplan naar aanleiding van de verplichte prestatievergelijking verwerkt en tot uitdrukking gebracht.

Kostprijsmodellen maken de hoogte en samenstelling van de kosten per drinkwatertarief inzichtelijk. Er is veel aandacht voor de berekening van de vermogenskosten en de begrote en gerealiseerde WACC (Weighted Average Cost of Capital, de gewogen gemiddelde kosten van het vermogen van een bedrijf), omdat het rendement op drinkwateractiviteiten is gemaximeerd en overschrijding van de WACC in de toekomstige drinkwatertarieven dient te worden gecompenseerd.

Ook geven de rapportages toelichting op de onderbouwing van de geraamde omzet, tonen ze aan dat de drinkwatertarieven zijn opgebouwd vanuit de kosten, en lichten zij toe hoe de individuele drinkwatertarieven vanuit de kosten worden berekend en in redelijke verhouding staan tot de kosten. Daarnaast wordt aangetoond dat de drinkwatertarieven kostendekkend en niet discriminerend zijn. Kostprijsmodellen en documenten vanuit de bedrijfsbesluitvorming en de planning en controlcyclus, ondersteunen de rapportages.

Door de kritische bevindingenrapportages van de ACM en ILT hebben de drinkwaterbedrijven steeds betere aanwijzingen gekregen over de manier waarop en de mate waarin de toezichthouder inzicht wenst te krijgen in de totstandkoming van de drinkwatertarieven.

Taskforce Tarieven

Over 2016 concludeerde de ILT na advies van de ACM dat de drinkwatersector een grote stap in de goede richting had gezet bij het inzichtelijk maken van de totstandkoming van de drinkwatertarieven, maar nog niet aan alle eisen voldoet. De drinkwaterbedrijven hebben de rapportage van de ILT beschouwd als een aansporing om met kracht door te gaan op het verbetertraject, onder andere gericht op het vergroten van de transparantie. Onder aansturing van de door het bestuur van Vewin ingestelde Taskforce Tarieven hebben de drinkwaterbedrijven gewerkt aan verdere verbetering van de rapportage over de totstandkoming van de drinkwatertarieven.

Transparantie vergroot

In de afgelopen jaren zijn er modellen ontwikkeld die aansluiten op de administraties van de drinkwaterbedrijven en die de toezichthouder inzicht geven in de diverse kostprijzen die leiden tot de drinkwatertarieven. Ook heeft de sector rapportageformats ontwikkeld die informatie bevatten over de totstandkoming van de drinkwatertarieven, door directe koppeling te leggen met alle wettelijke vereisten aan de drinkwatertarieven en de door de ILT en ACM aangegeven informatievereisten.

Compliance

Toezichthouder ILT en adviseur ACM zijn momenteel bezig met de beoordeling van de rapportage over de drinkwatertarieven 2018. De drinkwaterbedrijven hebben zich vanaf de invoering van het nieuwe toezichtsmodel ingezet om een goede beoordeling van de toezichthouder te krijgen. In een brief aan de minister van IenW heeft Vewin namens de drinkwaterbedrijven benadrukt dat het doel is om de totstandkoming van de drinkwatertarieven volledig in lijn te laten zijn met de wettelijke bepalingen. In het najaar van 2018 zal blijken of de minister dit op basis van de bevindingen van de ILT en de ACM kan constateren.



Transparantie:

Het gaat erom dat inzicht wordt gegeven in de totstandkoming van de drinkwatertarieven van een drinkwaterbedrijf. Belangrijk is dat de informatie beschikbaar is gesteld en navolgbaar is. De ILT kan (aanvullende) informatie opvragen voor zover dat nodig is voor het toezicht. Onderstaande figuur is een vereenvoudigde weergave van de manier waarop drinkwatertarieven tot stand kunnen komen.

Kostendekkend:

Een drinkwaterbedrijf moet kostendekkende drinkwatertarieven hanteren. Kostendekkende drinkwatertarieven bevatten een vergoeding voor eigen vermogen, waarmee de marge tussen kostprijs en tarief bedoeld wordt. Op bedrijfsniveau is dit begrensd middels een maximaal toegestane vermogensvoet (WACC).

In het kostprijsmodel worden de kosten voor drinkwatertaken en niet-drinkwateractiviteiten gescheiden (om o.a. naleving van het verbod op kruissubsidiëring aan te tonen) en voor ieder tarief wordt een individuele kostprijs berekend. Aan de uit het model volgende kostprijs wordt een marge (oftewel winst) toegevoegd om tot een tarief te komen. Deze marge moet voor alle individuele drinkwatertarieven in redelijke verhouding staan tot de kosten. De term 'redelijk' wordt als volgt ingevuld: de ene groep afnemers betaalt niet een substantieel andere marge dan een andere groep afnemers. In elk geval moeten (afwijkende) marges zijn gebaseerd op vastgelegde besluitvorming (tariefbeleid) en worden onderbouwd en toegelicht.

Niet discriminerend:

De individuele drinkwatertarieven die het drinkwaterbedrijf in rekening brengt voor de drinkwatertaken mogen niet discriminerend zijn; gelijke gevallen moeten gelijk behandeld worden. Dit houdt in dat er een objectief verschil tussen afnemersgroepen moet bestaan om een ander tarief te rechtvaardigen. Als wordt afgeweken van de standaardmethode op basis waarvan het drinkwaterbedrijf afnemers indeelt, zoals grootte van de aansluiting of gemiddelde afname, moet worden toegelicht op basis waarvan dit onderscheid wordt gemaakt. Hieruit zal moeten blijken dat – indien het drinkwaterbedrijf verschillende drinkwatertarieven hanteert – geen sprake is van een discriminerende situatie.

Achterspiegel

Topprioriteit: bestuurlijke afspraken waterkwaliteit

De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat onder druk. Minister Van Nieuwenhuizen heeft aangegeven een Bestuursakkoord Waterkwaliteit te willen opstellen waarin de aanpak van waterkwaliteitsproblemen integraal wordt samengebracht. Inclusief maatregelen, monitoring, instrumenten, financiering en wetgeving en met 'harde handtekeningen' van alle betrokken partijen. Voor de drinkwatersector zijn deze afspraken topprioriteit.

Om echt verschil te maken voor de waterkwaliteit roept Vewin op tot concrete afspraken over:

- gewasbeschermingsmiddelen: extra emissie-reducerende maatregelen, toezicht en handhaving met focus op drinkwaterbronnen;
- mest: voortvarende uitvoering van de bestuursovereenkomst nitraat;
- medicijnresten: de invulling van het uitvoeringsprogramma Medicijnresten en de wijze van financiering van aanvullende zuivering;
- opkomende stoffen: heldere rolverdeling van overheden bij (in)directe lozingen, meer transparantie over te lozen stoffen, vergroting van capaciteit bij overheden en een adviesrol voor drinkwaterbedrijven bij risicovolle vergunningen;
- betere grondwaterbescherming, volgens het advies van de Adviescommissie Water;
- uitwerking en wettelijke borging van de preventieladder verontreinigingen uit de Beleidsnota Drinkwater: preventie – voorkomen aan de bron – beheersen – zuivering;
- microplastics: ketenaanpak om plastic in grond- en oppervlaktewater te voorkomen.

Het volledige Vewin-standpunt voor het AO Water vindt u op vewin.nl.

